

**PRAVĚK
POSTAVY MORAVSKÉ ARCHEOLOGIE**

3

JAROSLAV PALLIARDI

20. 2. 1861 – 12. 3. 1922

Vladimír Podborský – Jaromír Kovárník

POSTAVY MORAVSKÉ ARCHEOLOGIE
NOVÁ ŘADA

SVAZEK

3

VLADIMÍR PODBORSKÝ – JAROMÍR KOVÁRNÍK

JAROSLAV PALLIARDI

(20. 2. 1861 – 12. 3. 1922)

POKROKOVÝ KULTURNÍ ČINITEL JIHOZÁPADNÍ MORAVY
A VĚHLASNÝ ARCHEOLOG EVROPSKÉHO JMÉNA

(Studie k dějinám archeologie)

MASARYKOVA UNIVERZITA
BRNO 2012

© 2012 Vladimír Podborský, Jaromír Kovárník

© 2012 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-7613-6 (online : pdf)

ISBN 978-80-210-6173-6 (brožovaná vazba)

ÚVODNÍ SLOVO AUTORŮ

Ve chvíli předávání tohoto svazku „Postav moravské archeologie“ do tisku cítí autoři povinnost připomenout čtenářům jednu důležitou okolnost, která – jak se ukazuje – provází a do budoucna stále bude vydávání „Postav“ provázet. Jde o úplnost či neúplnost a o kritičnost jednotlivých svazků.

Malé monografie stěží mohou osudy a životní dílo jednotlivých protagonistů moravské archeologie vyčerpávat beze zbytku. Ne kvůli limitovanému rozsahu svazků – žádný limit kromě ekonomického není stanoven, nýbrž z heuristických důvodů. Co se týká kritičnosti, resp. hodnocení té které osobnosti, pak – pokud se ho ten který autor vůbec „dopustí“ – bude vždy především subjektivním pohledem, ovlivněným celkovým rozhledem pisatele, jeho odvahou a dobovým nazíráním. Autoři ostatně nejsou k hodnocení osobností vyzýváni.

Na přípravě jednoho každého svazku „Osobností“ je nejobtížnější shromáždování pramenného materiálu. Bývá zasutý v archivech různých institucí, i tam, kde by jej nikdo nehledal, často i v soukromí. Badatel se o něm nezdědka dozvídá náhodně. Když pak se domnívá, že vyčerpá všechny možnosti, dílko uzavře a předá do tisku, objeví se podle pravidla o náhodě materiály nové, někdy i dost podstatné, jež rozhodně stojí také za zveřejnění. Z toho vyplývá přání redakce, aby autoři své téma i po otištění dále sledovali a definitivně nikdy neuzavírali.

Tento přístup se bohatě vyplatil PhDr. Zdeňku Fišerovi, CSc., v případě 1. svazu edice o Innocenci Ladislavu Červinkovi. Historik pátral po Červinkových potomcích, jejichž existenci jsme původně netušili. Našel je, sami se na jeho výzvy přihlásili, a nabídli řadu cenných materiálů včetně řady fotografií, které dosud nikdo z archeologů neviděl. Dá se předpokládat, že i v případě dalších svazků se takový případ naskytne. Co s tím?

Zdeňk Fišer přišel s nápadem vydávat po čase doplňky jednotlivých svazků, např. formou jakési „novoroční prémie“ čtenářům Pravěku, v nichž by se nově nalezené, skutečně důležité prameny a z nich vyplývající skutečnosti zveřejnily.

Předkládaného třetího svazku „Osobností“ se problémy s pramennou heuristikou týkají ve zvýšené míře. Z Palliardiho pozůstalosti se dochovalo, resp. dosud se podařilo objevit, pouhé torzo, rozptýlené navíc v několika archivech: ve Vildomcově muzeu v Boskovštejně (dnes již v jednom z archivů Moravského zemského muzea), v Moravském zemském muzeu, v Archeologickém ústavu AV ČR v Brně, v Muzeu řemesel v Moravských Budějovicích, v archivech v Třebíči a ve Znojmě, v Jihomoravském muzeu ve Znojmě a snad i jinde. Nezdá se však, že by to bylo všechno. Osobnost Palliardiho formátu – kulturního a nakonec i politického činitele, jehož význam přesáhl jihozápadomoravský region nejméně do celonárodní úrovně, zřejmě zůstává mnohem obsáhlejší korespondenci nežli tu, kterou se dosud podařilo objevit. Vždyť Palliard se stýkal i s vrcholnou politickou reprezentací první Československé republiky včetně samotného T. G. Masaryka.

Je tedy velmi pravděpodobné, že po otištění tohoto svazku se po čase na nějaké další dokumenty o Palliardiho životě a díle přijde. Určitá stopa vede někde do Prahy, kde žil Jaroslavův strýc a mecenáš Karel Palliard a další členové tohoto rozvětveného rodu, a kam se po smrti manžela uchýlila i vdova Marie Palliardová. Z částečně dochované Poslední vůle Karla Palliardiho vyplývá, že si dal zřídit již za života hrobku u kostela sv. Matěje v Praze-Šárce. O osudech tělesných pozůstatků archeologa Jaroslava Palliardiho, které měly být zpopelněny v Praze, se do této chvíle nic bližšího nevědělo a neví. Stopa může vést do Šárky...

Autoři děkují za nezištnou pomoc při shromažďování materiálů k tomuto svazku na prvním místě paní Mgr. Miluši Vildomcové, dále vedoucímu Muzea řemesel v Moravských Budějovicích Janu Vlčkovi, řediteli Ústavu archeologické památkové péče v Brně doc. PhDr. Miloši Čižmářovi, CSc., řediteli Moravského zemského muzea v Brně PhDr. Petru Šuleřovi, pracovníkům ústavu Anthropos MZM Mgr. Petru Kostrhunovi, doc. PhDr. Karlu Valochovi, DrSc., a doc. PhDr. Martinu Olivovi, Ph.D., pracovníku historického oddělení MZM PhDr. Zdeňku Fišerovi, CSc., členům Archeologického ústavu

MZM PhDr. Aleně Humpolové a PhDr. Milanu Salašovi, DSc., vedoucí knihovny ÚAM FF MU Mgr. Haně Palátové, řediteli Archeologického ústavu AV ČR v Brně doc. PhDr. Pavlu Kouřilovi, CSc., členkám tohoto ústavu PhDr. Blance Kavánové, CSc., a paní Heleně Klanicové a pracovníkům archivu v Třebíči PhDr. Lence Smetanové a PhDr. Petru Jičínskému, za účinnou pomoc při shromažďování pramenů k tomuto svazku. Děkuji dále řadě dalších osob, které jim pomohly radou, podněty, upozorněním či opatřováním literatury.

Brno – Znojmo, duben 2010

Vladimír Podborský – Jaromír Kovárník

Tolik v dubnu 2010. Zatímco se tento svazek „Osobností“ edičně připravoval, pátral již několik let po osudech Jaroslava Palliardiho a členů jeho rodiny pan Viktor Dvořák, člen Muzejního spolku při Muzeu řemesel v Moravských Budějovicích. Do dnešního dne (10. září 2012) se mu podařilo intelektuálně i finančně náročným studiem v archivech, místních kronikách a matrikách, dobovém lokálním i centrálním tisku, v krematoriích v Praze i v Drážďanech atd. doplnit či objasnit řadu dalších okolností ze života Palliardiho rodiny, zejména také Palliardiho dcery Vlasy. Pan Viktor Dvořák připravuje zveřejnění výsledků svého bádání v periodiku Jižní Morava v roce 2013. Jeho zpráva bude vhodným doplňkem životopisné kapitoly této knížky.

1. ŽIVOTOPIS

Postižitelný rodokmen rodu Palliardů¹⁾ v Čechách sahá do 17. století. Jeho nejstarší historicky doložitelný člen je jistý Jan Petr Palliardí (1645–1732) – „štukatér“. Je známo, že rodina Palliardů přišla do Čech z Itálie, aby zde zahájila rozsáhlou stavitelskou činnost; zasloužila se o rozšíření renesančního slohu u nás a poměrně rychle se adaptovala na české poměry. Řada jejích členů se stala významnými osobnostmi české společnosti a někteří dokonce českými vlastenci.

Palliardové se v Čechách rychle rozmnožili. Jan Petr Palliardí měl z trojího manželství celkem 8 dětí. V další generaci se objevuje Michal Ignác Palliardí (1702–1751) – „stavitel a štukatér“; ten zplodil se třemi ženami 11 dětí, mezi nimiž se o pokračování hlavní linie rodu postaral zejména Ignác Jan Nepomucký Palliardí (1737–1821), pražský architekt a stavitel. Z jeho tří dětí se ve 4. rodové generaci vůdčí osobností stal Ignác Alois Palliardí (1765/7–1806), „komorní stavitel“; měl ze tří manželství celkem 8 dětí, z nichž je třeba zmínit lékaře Františka Sales. Jana Nepomuckého Palliardí (1796–1873) a zejména Josefa Václava Nepomuckého Palliardí (1798–1870), silničního stavitele, který byl v 5. generaci nositelem hlavní rodové linie. Z jeho šesti dětí ze tří manželství je pro nás důležitý Ignác Alois Augustin Palliardí (1833–1899), soudce, otec archeologa **Jaroslava Ignáce Palliardiho** (1861–1922). Jeden z početných bratranců Ignáce Aloise Augustina – Karel Palliardí, mohovitý bezdětný pražský měšťan, ve své několikrát doplňované závěti odkázal značné prostředky jednak veřejným pražským i mimopražským institucím, jednak několika svým příbuzným; nejštědřeji pamatoval v roce 1893 na svého bratra Josefa Palliardiho, „kněhkupce“ v Brně, jemuž odkázal „*celkem 8000 zlatých, zlaté kapesní hodinky i se řetězem, svršky, šperky*“

1) Údaje k rodokmenu Palliardů jsou výsledkem dlouhodobého pátrání historika jihozápadní Moravy Emila Jenerála, zachyceném v rukopisném díle *Soupis biografii z Moravských Budějovic* (1994); srov. též Jiří Milan Sklenář, *Heraldika a genealogie* roč. 1989, č. 3, 168 (zde však některé nepřesnosti). – Za upozornění na tyto práce děkujeme správci Muzea řemesel v Moravských Budějovicích Františku Vlкови.

a věci ze zlata a stříbra“ V závěti z roku 1896 pamatoval také na studenta Jaroslava; odkázal „synu po bratranci Ignáci, Jaroslavu Palliardimu, t.č. notářskému koncipientu ve Znojmě, 1000 zlatých rakouské měny, aby mohl ve svých archeologických pracích pokračovati.“ (J. Kovárník, O notáři Jaroslavu Palliardim, in: V. Podborský, ed.: 50 let archeologických výzkumů Masarykovy univerzity na Znojemsku, MU Brno 2001, 107). Pokračování palliardovské rodové linie v 6. generaci však zajistil další bratr soudce Ignáce Aloise Augustina – Kašpar Augustin Palliardi (1835–1894), obchodní zaměstnanec, a v 7. generaci Oskar Alfréd August Palliardi (1872–1945), rovněž obchodní zaměstnanec.

Z novějších kulturních dějin Čech, Moravy a Rakouska je známo ještě několik dalších Palliardů, jejichž přesný vztah k základní rodové linii není známý. Tak např. členem rozkošatěné české větve rodu Palliardů byl Hendrych Palliardi, přítel známého čáslavského archeologa a muzeologa Klimenta Čermáka. S brněnským Františkovým museem (dnešním Moravským zemským muzeem) je spojeno jméno Alfreda Palliardiho, který byl od konce 19. století až do své smrti roku 1924 kustodem humanitních, tedy i archeologických sbírek tohoto muzea; teprve po smrti jej nahradil Innocenc Ladislav Červinka. Alfred Palliardi patřil k významným členům muzea; vedle správy sbírek zastával i funkci tajemníka muzea. Na rozdíl od Jaroslava se zřejmě cítil být Němcem: jeho zachovalá korespondence je psána německy, dokonce švabachem.

Z dochovaných písemností je dále známo jméno poněmčeného znojemského fotografa Franze Palliardiho a také ze sousedního Rakouska se hlásil další Palliardi. V literatuře lze najít poznámky, že tito lidé s rodovou linií Jaroslava Palliardiho nemají nic společného. To se však – vzhledem k výjimečnosti příjmení Palliardi – nezdá být pravděpodobné. Spíše je to tak, že během staletí se rodové vztahy Palliardů zprětrhaly a jejich příbuzenské povědomí se vytratilo.

Otec archeologa Jaroslava – Ignác Alois Augustin Palliardi – byl aktuárem smíšeného okresního úřadu v Telči,

od roku 1874 působil jako okresní soudce v Bystřici pod Hostýnem, roku 1879 se stal zemským soudním radou u Krajského soudu ve Znojmě, od roku 1888 byl činný u Vrchního soudu v Brně a od roku 1896 se stal dvorním radou Nejvyššího kassačního soudu ve Vídni, kde roku 1899 zemřel. Oženil se s Annou Alsterovou, dcerou správce Johanna Iglo a jeho manželky Anny. Z tohoto manželství vzešly dvě děti: **Jaroslav Ignác** (nar. 10.2.1861) a Ludmila Anna (nar. 16.5.1865), obě narozené v Telči.

Dochovaný dvojjazyčný druhopis Rodného a křestního listu („Geburts- & Taufschein“) Jaroslava Palliardiho (obr. 1), vydaný v Telči 28. července 1883 (vyplněný německy), prozrazuje, že Jaroslav, katolického náboženství, narozený 10. února 1861 v domě č. 53 v Telči, je manželským synem Ignáce Palliardiho, c.k. aktuára, manželského syna Josefa Palliardiho, revidenta v Praze, a Anny Alsterové; matka Marie je manželská dcera Johanny Iglo, dcery správce Johanna Iglo a jeho manželky Anny; jako porodní bába je uvedena „Čermák“.

Upl. 50 Kr. *Copie* *Am*

Geburts- & Taufschein. — Rodný a křestní list.

Markgraflum Mähren. Diöcese Biskupství
 Markbischöf. gewarakt. Dekanat
 Kreis *Agnes* Pfarre *Telč*
 K. k. Bezirkamt *Radušovice* Am dem diesfarrlichen Geburts- und Taufregister Tom. *Agnes* wird hiemit öffentlich besorgt, dass im Jahre des Heil. Jahres
 (Jahre) *1883* Ze zdejší matky narozených a pokřtěných tom. pug. se tímto úředně dokazuje, že léta Páně: *1883*
 Einmündel acht Hundert *sechzig* (1861) am *10. Februar* hier in de r. *Telč*
 Tausend osm set *achtzig* geboren und am *10. Februar* die römisch-katholischen Ritus getauft worden sei:
 Name-Nr. *53* geboren und am *10. Februar* von *H. S. Josef Valdek Kap.* die römisch-katholische Offiziats bekräftigt
 v domě čis. *53* macezen a dne

N a m e des Tauflings Jasno křtěnovo	Ehlich, unehlich, Söhn oder Tochter Manželský, nemanzelský syn nebo dcera	V A T E R: Tauf- u. Familienname, Stand, Wohnort u. Religion, dann dessen Vater, Tauf- und Familienname, Stand u. Wohnort u. der Mutter, Tauf- u. Familienname	M Ü T T E R: Taufname, Religion, ob verheiratet, ledig u. Wittwe, dann deren Vater, Tauf- und Familienname, Stand u. Wohnort mit der Mutter, Tauf- und Familienname	Der Paten Name, Stand und Wohnort K m o t ř jméno, stav a bydliště	Behauene Bábov byla
<i>Jaroslav</i>	<i>Männlich</i>	<i>Ignaz Palliard, c.k. Aktuár, manželský syn Josefa Palliard, c.k. Aktuára, manželského syna Josefa Palliard, c.k. Aktuára, revidenta v Praze, a Anny Alsterové, c.k. Manželské dcery Johanny Iglo, dcery správce Johanna Iglo, a jeho manželky Anny.</i>	<i>Marie Alster, geb. Iglo, Manželsche Tochter des Josef Iglo, c.k. Revidenten in Prag, u. der Anna Iglo, geb. Valdek, c.k. Manželschen Tochter des Josef Valdek, c.k. Kaplans in Telč.</i>	<i>Anton Iglo, c.k. Revident in Prag, Manuallh. Nr. 100, Maria Iglo, geb. Valdek, c.k. Manuallh. Nr. 100, Anna Iglo, geb. Valdek, c.k. Manuallh. Nr. 100.</i>	<i>Čermák</i>

Urkund dessen ist des Gefertigten eigenhändige Namens-Ueberschrift und das beigedruckte Amtssiegel.
 Dokazem toho buďte můj vlistuoruční podpis a pečeť úřední.

Gegeben zu *Telč* am *28. Juli* 1883. *L. S. Franz Jurejka m. p.*
 Dáno v *Telč* die *28. Juli* 1883. *Kap.*

Obr. 1. Rodný list Jaroslava Palliardiho.

Jaroslav Palliard (druhé jméno Ignác nepoužíval) se tedy narodil v Telči, kde tehdy žili jeho rodiče. Již zde, v prostředí jedinečných architektonických a historických památek, v něm

vzbudil zájem o starožitnosti telčský geometr Bílek. Podle působiště otce měnila rodina často místo bydliště: byla jím po nějaký čas Bystřice pod Hostýnem, pak Znojmo, kde se rodina spřátelila s tamním národním buditelem, vlasteneckým notářem Janem Vlkem. Jaroslav studoval na gymnáziu ve Znojmě, (nějaký čas údajně i v Mladé Boleslavi ?), hlavně však na piaristickém gymnáziu v Kroměříži, kde také maturoval. Tam se spřátelil s budoucím básníkem a významným kulturním pracovníkem Františkem Táborským.

František Táborský se narodil 16.1.1858 v Bystřici pod Hostýnem. Po studiích na Slovanském gymnáziu v Olomouci, zejména však na kroměřížském ústavu (1870–1878), se zapsal na Filozofickou fakultu Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze. V roce 1884 se stal profesorem Vyšší dívčí školy v Praze, v roce 1911 zde postoupil na místo ředitele a po deseti letech (1921) odešel na odpočinek. Zemřel 21.6.1940 v Praze. Proslul jako básník, spisovatel, překladatel, historik a kritik.²⁾ Je obdivuhodné, jak rozsáhlé vědecké dílo byl F. Táborský, středoškolský profesor, schopný vytvořit. Kromě pedagogické práce vynikl zvláště jako literární vědec, překladatel, znalec a propagátor ruské slovesné i výtvarné tvorby. Zajímal se také o kulturu slovanských národů, jmenovitě Poláků a Jihoslovanů.³⁾

2) K jeho básnickým sbírkám patří *Básně* (1884), *Staré komedie* (1882), *Melodie* (1883), *Hrdinné touhy* (1903), *Alleluja* (1919, ovlivněna životem Mistra Jana Husa), *Legenda staronová* (1927), *Z baladických* (1933), *Sonáty* (1933), *Poutník* (1913; jde o veršovanou autobiografickou povídku, vydanou posmrtně r. 1943). – Z Táborského literární tvorby jmenujme *Našim dětem* (1889), *Hanuš Schwaiger* (1904), *Zimní pohádky v naší veselé republice* (1920), *Ruské umění* (1921), *Rusava* (1928, kniha o vesnici na Valašsku), *U kamarádkého stolu* (1933), *Puškin, pěvec svobody* (1937), *Arthur Grotgter, jeho láska a dílo* (1933), *O ruském divadle* (1933), *Adolf Kašpar, ilustrátor, malíř a grafik* (1933), *Ivan Meštović* (1933), *Karel Hynek Mácha po sto letech* (1936). – K jeho překladům patří *Básně* (1891, 1895, 1918; básně M. J. Lermontova) a *Hoře z rozumu* (1932; básně A. S. Puškina, A. S. Gribojedova, F. I. Ťutčeva).

3) Pro celou Táborského generaci české inteligence je příznačný nejen vysoký stupeň národního uvědomění, ale touha po svobodě, již se jim v rakousko-uherské monarchii nedostávalo. U Františka Táborského to dokládají mnohé citace, které jsou součástí jeho literárních prací. V literární studii o díle A. S. Puškina napsal: „...V archivu světové poezie jsou poklady lyriky, úsměvů, krásy a radosti, které ozařují a oblažují život, nejměstších a nejvyšších tužeb a citů lidské duše, a jsou mezi nimi i Puškinovy, ale není tam mnoho tak opravdového, tak celou duší oddaného hlásání svobody, jako ji Puškin hlásal Rusku a celému světu. Proto je nám, milujícím svobodu, od nepaměti obklopeným nepřáteli, kteří nás udržují tak čilými a bdělými, Puškin tak nevýslovně milý...“ (Táborský 1937, 17).

V roce 1938 obdržel za celoživotní vědeckou práci čestný doktorát Masarykovy univerzity v Brně. Přátelství Táborského vydrželo až do náhlé smrti Jaroslava Palliardiho (Kovárník 2001, 107).

Je možné, že Palliardí a Táborský se spolu setkali již v Bystřici pod Hostýnem, kde bydlely rodiny Táborských i Palliardů v ulici Kamenec. Jaroslavův otec Ignác Alois Augustin Palliardí byl tu v letech 1874 až 1879 soudcem okresního soudu. Mohli se poznat, když Jaroslavovi bylo 13 a Františkovi 16 let. Nepochybně oba spojovala vysoká přirozená inteligence. Táborský a další kroměřížští vlastenci měli na Palliardiho všestranně pozitivní, zejména národně-uvědomovací vliv. Naopak jeden katecheta kroměřížského gymnázia dal svým snižováním doby husitské a francouzské revoluce základ k pozdějšímu Jaroslavovu volnomyšlenkářství a antikatolicismu.

Z dopisů brněnské tety Františky Kerschnerové (oddíl Korespondence – III – č. 1/1) se dovídáme, že Jaroslav v době kroměřížských studií trpěl některými zdravotními problémy, zejména neuralgickými bolestmi zubů, nicméně byl již tehdy aktivní ve vlastivědné sběratelské činnosti, k čemuž jej teta Františka také nabádala; vždy ale také varovala, aby nepřepínal svoje síly a pečoval o své zdraví. Z uvedené korespondence (k dispozici bohužel nejsou Jaroslavovy odpovědi na Františčinu listy) lze nabýt dojmu, že o mladého Palliardiho tehdy teta Františka pečovala snad více než vlastní rodiče. Nezachovala se žádná Jaroslavova korespondence s otcem. Matka „psávala svému synovi velmi zběžně mnoho dopisů výhradně jen německy, začínajících slovy: *‘Mein lieber Jaroslav’*. Česky psát neuměla“ (Kovárník 2001, 108). Ani z pozdější doby není k dispozici mnoho korespondence syna Jaroslava s rodiči. Dochovaly se dvě dopisnice:

Velectěnému pánu

Ve Znojmě 17/5 1881

*p. Ignátu Palliardimu radovi c. k. vrch. zemského soudu
v Brně*

Radvítova ulice č. 8

Drazí rodiči !

*Přijedu zítra v sobotu jak obvykle večerním vlakem
do Brna. Váš*

Jaroslav.

Velectěnému pánu

Ve Znojmě 1/3 1887

*p. Ignátu Palliardimu radovi c. k. vrch. zemského soudu
v Brně*

Radvítova ulice č. 8

Drazí rodiči !

*Včera přestěhoval jsem se do nového bytu do Besedy.
Dalo mi balení a stěhování se přes týden práce a bude to ještě
několik dní trvat nežli přijdu do pořádku. Také hezkých pár
grošů stojí ta celá stěhovačka. Příkladně více ! Váš*

Jaroslav.

Nový nájemník finanční komisař pluku musí platiti

Kornecké 340 zl. v. m. za bývalý byt náš. –

Po maturitě odešel Jaroslav v rámci rodinné tradice studovat práva na německou, a po jejím obnovení na českou Karlo-Ferdinandovu univerzitu do Prahy. Studoval zde v 70. až v první polovině 80. let 19. století, pro něž byl příznačný nárůst národního hnutí jak v řadách inteligence, tak u rodící se podnikatelské složky české společnosti, tzv. národní buržoazie, která chtěla prolomit bariéru výsadního postavení německého průmyslu v době opožděného rozvoje průmyslové revoluce. Jaroslava Palliardiho zastihlo v Praze za jeho studií nejen otevření Národního divadla Smetanovou Libuší 11. června 1881, ale bezprostředně také císařovo rozhodnutí z 11. května 1882, že na Karlo-Ferdinandově univerzitě se bude přednášet nejen německy, ale také česky: od roku 1882 na Právnické

a Filozofické fakultě (zde byl profesorem T. G. Masaryk) a od roku 1883 i na české Lékařské fakultě (Havránek 1968a, 342). České národní snahy navíc vyvěraly z příkladů boje za osamostatnění a sjednocení jiných národů, jejichž výsledkem byl vznik národních států v sousedství, např. v Itálii (1861/1870: srov. Jindra 1969, 221-226; aj.)⁴⁾ a v Německu (1871: srov. Jindra 1969, 238-246; aj.). Neustálé centralizační snahy rakouské monarchie doprovázené germanizací vedly k dalšímu vypětí snah také u českého národa. Rok 1880 je rokem založení Deutscher Schulverein, který podporoval německé školství, a odezvou mu ještě téhož roku byl z české strany vznik Ústřední matice školské, v níž Jaroslav Palliardi později obětavě pracoval.

Je velmi pravděpodobné, že již během svých pražských studií se Jaroslav Palliardi osobně setkal s profesorem Masarykem, jehož přednášky navštěvoval. Osobní kontakty profesorů s příčinnivými, navíc vlastenecky orientovanými, posluchači byly tehdy běžné. Je možné, že již tehdy Masaryka zaujal mladý Palliardi svým sběratelstvím a znalostmi pravěku; z různých kontextů vyplývá, že Palliardi udržoval s profesorem a později i prezidentem Masarykem písemné kontakty. Tato korespondence se bohužel – jako mnoho dalších písemných materiálů po moravskobudějovickém notáři – nedochovala, resp. nepodařilo se ji dosud dohledat, ale svědčí o ní i Masarykova návštěva a prohlídka Palliardiho sbírky v Moravských Budějovicích roku 1920. Její existenci podporuje i Palliardiho nadšení pro svobodnou republiku po pádu rakousko-uherské monarchie (srov. dále pozn. č. 13).

Je také pravděpodobné, že v té době se dále prohloubil Palliardiho odpor proti klerikalismu, jehož kořeny sahaly až do dob jeho kroměřížských gymnaziálních studií. I když formálně zůstával ještě k 31.12.1900 členem katolické církve (Sčítací operát k 31.12.1900), roku 1904 již spoluzakládal „Volnou myšlenku“. Z církve vystoupil spolu s manželkou Marií až roku 1908.

4) Války mezi Francií, Sardinským královstvím a Rakouskem v dubnu až červenci 1859 na území severní Itálie (bitva u Magenty 4.6. a u Solferina 24.6.) se zúčastnilo mnoho vojáků z Čech a Moravy, kteří pak doma šířili zprávy o národních revolucích a snahách Italů osamostatnit se, včetně osvobozeneckého hnutí vedeného G. Garibaldim.

Po skončení studií nastoupil roku 1883 jako koncipient a čekatel notářství do kanceláře notáře Jana Vlka na Dolním náměstí ve Znojmě.⁵⁾

U postavy **Jana Vlka** (1822–1896), právníka, notáře, buditele a básníka, se musíme na chvíli pozdržet.

Narodil se 8.7.1822 v Telči, studoval v Jihlavě, na brněnské filozofii probudil jeho národní cítění vlastenecký augustiniánský kněz, filozof a spisovatel František Matouš Klácel (1808–1882), na studiích práv v Olomouci dobře poznal z přednášek profesora Aloise Vojtěcha Šembery (1807–1882) českou literaturu; stal se zde spoluzakladatelem a jednatelem „Slovanské lípy“, prvního českého politického spolku na Moravě. Po ukončení právnických studií na pražské univerzitě pracoval jako koncipient u advokáta Dr. Aloise Pražáka v Brně. V revolučním roce 1848 se zúčastnil bojů na pražských barikádách. Podle vzpomínek dědečka vlastenecké učitelky Žofie Vlčkové (viz dále, pozn. č. 7), prchal Jan Vlk po porážce pražského povstání společně se Slovákem Ludovítem Štúrem přes rodnou Telč až na Slovensko, kde mu Štúr zařídil zaměstnání v několika městech, zvláště v Trenčíně, v němž mohl získat potřebnou právnickou praxi. Po pěti letech se Vlk vrátil do Kroměříže, kde měl rodinu. Po odeznění protipovstaleckých nálad byl konečně roku 1861 jmenován c.k. notářem ve Znojmě. V převážně německém městě proslul svou neúnavnou buditelskou a vlasteneckou prací. V jeho kanceláři „-- se soustřeďovaly v letech osmdesátých všechny nitky národního cítění v poněmčeném kraji“ napsal Jan Knies (oddíl Přílohy – II – č. 6). Založil řadu českých probuzeneckých spolků, z nichž nejvýznamnější byla Znojemská Beseda.

Znojemská Beseda vznikla z iniciativy Jana Vlka dne 17. července 1870. Zachovala se pozvánka na ustavující schůzi Besedy, psaná zřejmě vlastní notářovou rukou (obr. 2), a také rukopis Vlkova inauguračního projevu poté, co byl zvolen starostou Besedy (obr. 3); tento projev stojí za přečtení:

5) Na dolním znojemském náměstí, pod obchodním domem Dyje, je dodnes na jednom z domů pamětní deska připomínající místo Vlkovy notářské kanceláře a sídlo znojemské Besedy (tab. I:2).

I Pozvání

Na valné hromadě Besedy
Znojenské, na 14. července t. r.
odpoledne 4 hodiny.

Program: volba starosty a správní
ho výboru, návrh přebudování
zřetel, volba návrhy.

Vše Znojenské dne 14. července 1877
za výbor.
Vlka

II

Obnovení malého radě 3 dni před
valnou hromadou na kolech 50^{tych}
1/2 dle svýchs: naričení f. m. kolech
podobení 7

Obr. 2. Pozvánka na zakládající valnou hromadu Besedy Znojenské.

Pánové!

Děkuje za důvěru mně proukázanou a slibuje, že dle svých
skromných sil ku zdaru besedy účinkovat budu prohlašuju
„Besedu Znojenskou“ za zřízenou.

Sbudovali jste sobě pánové tímto spolek, v němž bohdá
jako ve svém domě cítiti se budeme.

Rec
Hrochů Jan Vlka
dne 17 čerence
1870

Panové!

Ženuje za důvěru mne?
proukazanou a slibuje,
že se s výjei skromných sil
ku zřadu besedy učin-
kovat budu prohlásuju
» Besedu znojemskou » paří-
zenou.

Sbudovali jste sobe páno-
ve' tomto spolku, v němž
já jako ve svém domě cítiti
se budeme.

Počet údův není sice no-
síd velký, to budíž však
nám pobídkou, abychom
množství nahražovali obe-
távností a účinností.

Neměli jsme posud spolku
a rostli jsme, na nás bude
L aby nás přibývalo) nyní záležet, jaby vlastně
smyslně a uvědomělost ná-
rovně se budily a seri
Laržo ~~na vlasti a~~ a tím aby nás přibývalo

Obr. 3. Rukopis Vlкова projevu v den vzniku Znojemské Besedy.

Počet údův není sice posud velký, to budíž však nám pobídkou, abychom množství nahražovali obětavností a účinností. Neměli jsme posud spolku a rostli jsme, na nás